

กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง กรณีคนเร่ร่อน

ศุภมาสวีดา ทะลี

นักศึกษานิเทศศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ผู้เรียบเรียง

บทนำ

ปัญหาคนขอทาน คนเร่ร่อน คนไร้บ้าน และคนไร้ที่พึ่งในประเทศไทยมีปัจจัยหลากหลายมาจากปัญหาด้านครอบครัว เช่น ครอบครัวแตกแยก ถูกขับไล่ หรือไม่ได้รับการยอมรับ ปัญหาด้านสุขภาพ เช่น โรคจิตเวช โรคเรื้อรัง ติดสุรา หรือผู้ป่วย HIV ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เช่น ความยากจน ไม่มีงานทำไม่มีที่อยู่อาศัย หรือหนี้สิน รวมถึงปัญหาด้านสังคม เช่น ถูกเลือกปฏิบัติหรือไม่ให้โอกาส โดยเฉพาะกลุ่มผู้พิการ และคนหลากหลายทางเพศ นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มที่เลือกใช้ชีวิตอิสระตามความสมัครใจ คนกลุ่มนี้มักถูกมองว่าเป็น “คนเร่ร่อนจรจัด” ถูกตีตราและกีดกันจากสังคม กลายเป็นคนชายขอบ (Marginalized Man) ที่ขาดโอกาสเข้าถึงสวัสดิการและบริการทางสังคม รวมถึงการทำงานที่มีศักดิ์ศรี นอกจากนี้ ยังเสี่ยงต่อการถูกมองว่าเกี่ยวข้องกับแก๊งอาชญากรรม เนื่องจากไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือสถานะทางทะเบียน ส่งผลให้ถูกละเมิดสิทธิและเผชิญอุปสรรคในการเข้าถึงการคุ้มครองสิทธิและความยุติธรรมทางสังคม¹

จะเห็นได้ว่าคนไร้ที่พึ่งเป็นบุคคลที่มีปัญหาในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและเป็นบุคคลไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง และไม่ได้รับความช่วยเหลือจากญาติพี่น้อง จึงทำให้การดำรงชีวิตของคนไร้ที่พึ่งโดยเฉพาะคนเร่ร่อนอยู่อย่างยากลำบาก ดังนั้นจึงเห็นได้ว่ากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจะมีส่วนช่วยแก้ปัญหาให้กับคนเร่ร่อนได้ในระดับหนึ่ง เพื่อทำให้คนเร่ร่อนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้

1. ความหมาย

คนไร้ที่พึ่ง หมายความว่า บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพและให้รวมถึงบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบากและไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้²

การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หมายความว่า การจัดสวัสดิการสังคม การเสริมสร้างสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ การรักษาพยาบาล การส่งเสริมการศึกษาและอาชีพ การส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างโอกาสในสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิต การสนับสนุนให้คนไร้ที่พึ่งมีงานทำและมีที่พักอาศัย และการป้องกันมิให้มีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อคนไร้ที่พึ่ง³

คนเร่ร่อน หมายถึง บุคคลสัญชาติไทยที่ออกมาจากที่พักอาศัยเดิม ไม่ว่าจะด้วยเหตุใด ๆ ก็ตาม มาอยู่ในที่สาธารณะ หรือบุคคลที่ออกมาจากที่พักอาศัยเดิมมาตั้งครอบครัวหรือมาใช้ชีวิตแบบครอบครัวใหม่

¹ ภิกรม โดมมงคล, “การคุ้มครองสิทธิและการเข้าถึงความยุติธรรมของคนไร้ที่พึ่งในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง,” <https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=4608&context=chulaetd> (สืบค้นเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2567).

² วิลาสินี สิทธิโสภณ, “กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง,” https://cdc.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=1712 (สืบค้นเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2567).

³ เรืองเดียวกัน.

ในที่สาธารณะ และทั้งสองกลุ่มอาจจะย้ายที่พักไปเรื่อย ๆ หรืออาศัยอยู่ที่ใดที่หนึ่งในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อดำรงชีวิตประจำวันในที่สาธารณะนั้น ๆ⁴

ดังนั้นสรุปได้ว่า คนไร้ที่พึ่ง หมายถึง บุคคลที่ไม่มีที่อยู่อาศัยและรายได้เพียงพอสำหรับการดำรงชีพ หรือประสบความยากลำบากจนไม่สามารถพึ่งพาผู้อื่นได้ ส่วนคนเร่ร่อน หมายถึง บุคคลสัญชาติไทย ที่ออกจากที่อยู่อาศัยเดิมมาใช้ชีวิตในที่สาธารณะหรือบุคคลที่ออกมาจากที่พักอาศัยเดิมมาตั้งครอบครัวหรือใช้ชีวิตครอบครัวแบบใหม่ในที่สาธารณะ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด โดยทั้งสองกลุ่มอาจย้ายที่อยู่ไปเรื่อย ๆ หรือพักชั่วคราว ในที่ใดที่หนึ่งเพื่อดำรงชีวิตในที่สาธารณะนั้น

2. สภาพปัญหาคนเร่ร่อน

ปัญหาของคนเร่ร่อนเป็นประเด็นที่มีความซับซ้อนและหลากหลาย โดยส่วนใหญ่ประกอบด้วย กลุ่มผู้ขอทานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สาธารณะและไม่มีที่อยู่อาศัยถาวร พวกเขาใช้ชีวิตในสถานที่สาธารณะ เช่น ข้างถนน ใต้สะพาน หรือในสวนสาธารณะ ทั้งนี้ยังประสบปัญหารายได้ไม่มั่นคงและไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ส่งผลให้สุขภาพร่างกายทรุดโทรมจากการขาดโภชนาการที่เหมาะสม นอกจากนี้คนเร่ร่อนยังเป็นกลุ่มที่ขาดโอกาสทางสังคม การไม่มีทะเบียนบ้านหรือบัตรประชาชนเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้พวกเขาไม่สามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการจากภาครัฐได้อย่างเหมาะสม ปัญหาที่คนเร่ร่อนเผชิญครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ ซึ่งต้องการการแก้ไขอย่างบูรณาการและเร่งด่วนจากทุกภาคส่วน

3. กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง กรณีคนเร่ร่อน

พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557 ได้ถูกยกร่างขึ้นเนื่องจากเห็นว่าคนไร้ที่พึ่ง เป็นบุคคลที่ประสบปัญหาในสังคม ขาดความมั่นคงในการดำรงชีวิตได้อย่างปกติ ไม่มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม ไม่สามารถหารายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ซึ่งบุคคลเหล่านี้อยู่ในฐานะที่ไม่อาจช่วยเหลือตนเองได้และไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้ ทำให้มีชีวิตรอยู่อย่างยากลำบาก มีมาตรฐานการดำรงชีพที่ต่ำกว่ามาตรฐานความเป็นอยู่ของบุคคลทั่วไป จึงสมควรต้องคุ้มครองให้คนไร้ที่พึ่งสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข มีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต และมีสภาพร่างกายและจิตใจเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป โดยพระราชบัญญัติฯ ได้กำหนดวิธีการคุ้มครองไว้อย่างชัดเจนและเหมาะสม ซึ่งพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.2557 นั้น ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2557 มีผลให้พระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลบังคับใช้ในวันที่ 24 ธันวาคม 2557 โดยมีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่เป็นผู้ถือกฎหมายฉบับนี้โดยตรง อีกทั้งยังมีหน้าที่สำคัญที่ต้องดำเนินการอีกหลายเรื่อง โดยเฉพาะการแต่งตั้ง “คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง” ที่มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประธาน และมีภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งรัฐเอกชน และนักวิชาการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางรากฐานมาตรฐานการทำงานด้านการคุ้มครอง ดูแลคนไร้ที่พึ่งอย่างยั่งยืน⁵

สาระสำคัญของกฎหมาย

พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557 มีสาระสำคัญ ดังนี้

⁴ จักรพันธ์ โอฬาริกชาติ, “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งที่เป็นผู้พวยทางจิตเร่ร่อน,” file:///C:/Users/User/Downloads/45-55%20(1).pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2567).

⁵ มนัญญา ภูแก้ว, “พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557,” https://cdc.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=1538 (สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2567).

คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นประธาน ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงแรงงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกินสิบเอ็ดคนเป็นกรรมการ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้แต่งตั้งจากผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง การสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาสังคม หรือการจัดสวัสดิการสังคมซึ่งไม่เป็นข้าราชการที่มีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ เว้นแต่เป็นผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยต้องแต่งตั้งจากผู้แทนองค์กรสาธารณประโยชน์จำนวนสองคนและผู้แทนองค์กรสวัสดิการชุมชนจำนวนสองคน และให้อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการเป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) เสนอนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาและมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการ
- 2) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีให้มีหรือปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่สนับสนุนนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
- 3) ประกาศกำหนดประเภทหรือลักษณะของบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบากและไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้ เพื่อให้การคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้
- 4) ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
- 5) ประกาศกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
- 6) ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการสนับสนุนการดำเนินการแก่หน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา กลุ่มคนไร้ที่พึ่งหรือกลุ่มบุคคล เพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
- 7) ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการร้องเรียนตามมาตรา 27
- 8) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน และองค์กรภาคเอกชนอื่น เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
- 9) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
- 10) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งและศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

1. ในกรณีที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เห็นสมควรจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในเขตพื้นที่ใด หรือเห็นสมควรให้สถานสงเคราะห์ใดที่ดำเนินการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเป็นสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ให้เสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาประกาศการจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ประกาศการจัดตั้งสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้กำหนดเขตพื้นที่ให้การคุ้มครองไว้ด้วย โดยให้กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการมีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

2. สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ดังต่อไปนี้

- 1) สืบสวนและติดตามสภาพและปัญหาเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่งในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ

2) สืบเสาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคนไร้ที่พึ่งที่ขอรับการคุ้มครองหรือที่ถูกส่งตัวมายังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามมาตรา 20 หรือมาตรา 22 และให้การคุ้มครอง รวมทั้งรับตัวคนไร้ที่พึ่งไว้

3) จัดให้มีที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมและถูกสุขลักษณะ จัดให้มีการตรวจสุขภาพกายและสุขภาพจิต ฝึกอบรมและฝึกอาชีพ รวมทั้งหาอาชีพให้แก่คนไร้ที่พึ่ง

4) ประสานงานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบในกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งประเภทนั้น

5) ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่งในด้านการดำรงชีวิต ด้านกฎหมาย หรือด้านอื่น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

6) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

7) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการกำหนด

การปฏิบัติงานของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้เป็นไปตามมาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงการส่งเสริมให้คนไร้ที่พึ่งสามารถดำรงชีวิตอิสระในชุมชนและการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของคนไร้ที่พึ่งด้วย

3. ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา หรือกลุ่มคนไร้ที่พึ่ง จัดให้มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกับสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือมีส่วนร่วมในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

4. สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอาจจัดให้มีศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเพื่อดำเนินการให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งและทำหน้าที่เป็นเครือข่ายให้สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในเขตพื้นที่หรือสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอื่น

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1) สำรวจและติดตามสภาพและปัญหาเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่ง

2) สืบเสาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคนไร้ที่พึ่งที่ขอรับการคุ้มครองหรือที่ถูกส่งตัวมายังศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามมาตรา 20 หรือมาตรา 22 และให้การคุ้มครองในเบื้องต้นแก่คนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งรับตัวคนไร้ที่พึ่งไว้

3) ประสานงานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

4) ให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามที่สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมอบหมายหรือตามที่ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเห็นสมควร

ให้ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของหน่วยงานของรัฐจัดให้มีการเข้าถึงการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งทั้งในเวลาราชการและนอกเวลาราชการ

5. ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา กลุ่มคนไร้ที่พึ่ง หรือกลุ่มบุคคล จัดให้มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกับศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อาจพิจารณาให้การสนับสนุนด้านการเงินหรือด้านอื่น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

6. ให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ศูนย์พัฒนาสังคมประจำจังหวัด หรือส่วนราชการอื่นที่ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กำหนดเป็นศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

1. คนไร้ที่พึ่งมีสิทธิขอรับการคุ้มครองจากสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งหรือพบเห็นคนไร้ที่พึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือ ตลอดจนจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โดยให้

สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของสภาพและปัญหา

2. ในกรณีที่บุคคลใดถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับการพักอาศัยในที่สาธารณะ ตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่น หากเจ้าหน้าที่เห็นว่าบุคคลดังกล่าวมีลักษณะเป็นคนไร้ที่พึ่งและสมควรได้รับการคุ้มครอง ให้เจ้าหน้าที่ส่งตัวไปยังสถานคุ้มครองหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งโดยความยินยอมของคนไร้ที่พึ่ง เว้นแต่คนไร้ที่พึ่งอยู่ในภาวะที่ไม่อาจให้ความยินยอมได้ และให้เจ้าหน้าที่ระงับการดำเนินคดีไว้ชั่วคราว จนกว่าจะได้รับแจ้งให้เจ้าหน้าที่ดำเนินคดีต่อไป แต่หากคนไร้ที่พึ่งได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขของสถานคุ้มครองฯ ให้สถานคุ้มครองฯ แจ้งให้เจ้าหน้าที่ยุติการดำเนินคดีและให้ถือว่าสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับไป

3. คนไร้ที่พึ่งใดเป็นบุคคลซึ่งมีกฎหมายเฉพาะที่ให้การคุ้มครองอยู่แล้ว ให้สถานคุ้มครองฯ ให้ความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็นในเบื้องต้นแล้วจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบตามกฎหมายนั้น โดยความยินยอมของคนไร้ที่พึ่ง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นและสมควรเพื่อประโยชน์ของคนไร้ที่พึ่ง สถานคุ้มครองฯ จะรับตัวคนไร้ที่พึ่งไว้ในความดูแลต่อไปก็ได้

4. คนไร้ที่พึ่งซึ่งจะเข้าพักอาศัยในสถานที่ซึ่งสถานคุ้มครองฯ จัดให้ต้องทำข้อตกลงเข้าร่วมการอบรมเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ การประกอบอาชีพและการทำงาน ในกรณีที่เห็นสมควร สถานคุ้มครองฯ อาจจัดให้คนไร้ที่พึ่งจัดทำข้อตกลงในการขอรับการคุ้มครองอื่นด้วยก็ได้ ในกรณีที่คนไร้ที่พึ่งปฏิเสธหรือฝ่าฝืนการจัดทำข้อตกลง ให้สถานคุ้มครองฯ จัดให้มีเจ้าหน้าที่เพื่อแก้ไขปัญหาพร้อมกับคนไร้ที่พึ่งนั้น หากคนไร้ที่พึ่งยังคงปฏิเสธสถานคุ้มครองฯ อาจงดให้การคุ้มครองบางประการแก่คนไร้ที่พึ่งผู้นั้นได้

5. ในระหว่างการเข้าร่วมการฝึกอาชีพและการเริ่มต้นการประกอบอาชีพ คนไร้ที่พึ่งอาจได้รับเงินช่วยเหลือในการยังชีพได้ โดยสถานคุ้มครองฯ ศูนย์คุ้มครองฯ หรือสถานที่ที่รับคนไร้ที่พึ่งไว้ทำงาน ต้องปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลของคนไร้ที่พึ่งไว้ด้วย เว้นแต่เป็นการเปิดเผยตามที่กฎหมายกำหนด และหากคนไร้ที่พึ่งไม่ได้รับการคุ้มครองหรือได้รับการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม อาจร้องเรียนต่อคณะกรรมการได้⁶

4. แนวทางการแก้ไขปัญหาคคนไร้ที่พึ่งกรณีคนเร่ร่อน

แนวทางการแก้ไขปัญหาคคนไร้ที่พึ่งกรณีคนเร่ร่อน ควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนด้านที่อยู่อาศัย โดยจัดหาสถานที่พักพิงที่มีความปลอดภัย สะอาด และเพียงพอสำหรับกลุ่มคนเร่ร่อน รวมถึงการพัฒนาและส่งเสริมโครงการบ้านมั่นคงหรือที่อยู่อาศัยในราคาประหยัดที่มีความยั่งยืนสำหรับกลุ่มประชากรที่เปราะบาง นอกจากนี้ ควรจัดตั้งหน่วยบริการสุขภาพเคลื่อนที่เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มคนไร้ที่พึ่ง กรณีคนเร่ร่อนได้อย่างทั่วถึง พร้อมทั้งพิจารณาการให้เงินช่วยเหลือ โดยนำระบบประกันสังคมมาใช้เป็นกลไกหลัก เช่น การให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ การจัดสวัสดิการสำหรับเด็กและครอบครัว ผู้พิการ และทหารผ่านศึก เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตและความเท่าเทียมในสังคมอย่างยั่งยืน

บทสรุป

กฎหมายการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกรณีคนเร่ร่อนในประเทศไทย ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาคนไร้บ้านและคนเร่ร่อนซึ่งอาจเกิดจากหลายปัจจัย เช่น ปัจจัยด้านครอบครัว ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ

⁶ บุศรา เข้มทอง, “การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง,” https://old.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=32828&filename=index (สืบค้นเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2567).

และด้านสังคม โดยพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557 มีเป้าหมายช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย ด้านการรักษาพยาบาล ด้านการส่งเสริมอาชีพ และด้านป้องกันการเลือกปฏิบัติผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในแต่ละพื้นที่ และศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง รวมถึงการสนับสนุนจากองค์กรปกครองท้องถิ่นและองค์กรภาคเอกชน แนวทางสำคัญคือการจัดหาที่พักพิงที่ปลอดภัย การส่งเสริมสุขภาพ การช่วยเหลือทางการเงิน และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อคืนคนกลุ่มนี้สู่สังคมอย่างยั่งยืนและเท่าเทียม

บรรณานุกรม

- จักรพันธ์ โอพาริกชาติ. “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งที่เป็นผู้ป่วยทางจิตเรื้อรัง.”
file:///C:/Users/User/Downloads/45-55%20(1).pdf. (สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2567).
- บุศรา เข้มทอง. “การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง.”
https://old.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=32828&filename=index. (สืบค้นเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2567).
- ภิมกร โดมมงคล. “การคุ้มครองสิทธิและการเข้าถึงความยุติธรรมของคนไร้ที่พึ่งในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง.”
<https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=4608&context=chulaetd>. (สืบค้นเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2567).
- มนัญญา ภูแก้ว. “พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557.”
https://cdc.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=1538. (สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2567).
- วิลาสินี สิทธิโสภณ. “กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง.”
https://cdc.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=1712. (สืบค้นเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2567).